

С. А. Мороз,
незалежний експерт з оцінки якості освіти,
виконавчий директор ТОВ "Екма", м. Чугуїв, Харківська обл., Україна

ПОРЯДОК ТА УМОВИ ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

S. Moroz,
independent expert to assess the quality of education,
An executive director LLC "Ekma", Chuguev Kharkiv Oblas., Ukraine

THE PROCEDURE AND CRITERIA FOR ADMISSION TO DOCTORAL STUDIES AS PART OF THE LEGAL MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION'S QUALITY LABOUR POTENTIAL OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

У статті подаються результати критичного аналізу змісту проекту Положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ) та розглядаються напрями його удосконалення. Крім того, стаття містить пропозиції щодо підвищення ефективності функціонування правового механізму державного управління якістю підготовки фахівців на науковому рівні вищої освіти в частині удосконалення норм порядку та умов вступу до аспірантури.

This article contains results of a critical analysis of the content of the project "Regulation on the procedure for the preparation of specialists for the degree of Doctor of Philosophy and Doctor of Science in graduate school and doctoral institutions of higher education (academic institutions)" and examined directions of improvement. In addition, the article provides suggestions for improving the functioning of the legal mechanism of public administration's quality training at the scientific level of higher education in improving standards of procedure and conditions of the doctorate.

Ключові слова: система атестації наукових кадрів, вища освіта, підготовка докторів філософії, підготовка дисертації, аспіранти, науково-педагогічні і наукові кадри, порядок та умови вступу до аспірантури; кількість публікацій, державне управління якістю освіти.

Key words: system of evaluation of scientific staff, higher education; preparation of Philosophiae Doctor, thesis preparation, postgraduate students, scientific-pedagogical and scientific personnel, procedure and criteria for admission to doctoral studies, number of publications, governance quality education.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Концепція розвитку освіти України на період 2015—2025 роки, проект тексту якої було винесено МОН України на громадське обговорення, серед основних проблем, викликів та ризиків сучасності щодо розбудова національної системи освіти, визначає у тому числі і ті, зміст яких пов'язано з старінням педагогічних кадрів та зниження якості їх підготовки [1]. Саме ця проблематика, у тому чи іншому прояві свого складного та багатогранного змісту, неодноразово знаходила своє відображення у якості предмету безпосередньої уваги з боку посадових осіб центральних та місцевих органів державної влади. Міністр освіти і науки України С.М. Квіт, під

час прес-конференції на тему "Нові кроки в освітній політиці України", звернув увагу не лише на необхідність збереження та всебічного розвитку наукових та науково-педагогічних кадрів, а і на потребу подальшого вдосконалення системи атестації наукових кадрів. На переконання С.М. Квіта, реформування системи атестації наукових кадрів повинно відбуватись з прийняттям до уваги змісту не стільки суто формальних (кількісних) критеріїв в оцінюванні отриманих результатів, скільки їх якості — "якість навчання, якість викладання та якість наукових досліджень" [4]. Цілком очевидно, що об'єктом уваги з боку МОН України стає якість розвитку системи освіти у всіх її можливих напрямках прояву. На переконання Т.В. Лукіної, основою для поліпшення якості вищої освіти та успішної реалізації основних завдань державної освітньої політики щодо інтеграції до євро-

пейського освітнього простору має стати якість підготовки, як безпосередніх учасників освітнього процесу, так і управлінських кадрів, від професійного і творчого виконання функціональних обов'язків якими, в кінцевому випадку, власне і залежить якість елементів системи вищої освіти, а також ефективність їх функціонування і розвитку [2].

Питання кадрового забезпечення вітчизняної науки були предметом обговорення учасників загальних зборів Національної академії наук України. Під час презентації основних підсумків діяльності НАН України та заходів з реалізації Концепції розвитку НАН України на 2014—2023 роки, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти Л.М. Гриневич звернула увагу на необхідність омолодження наукових та науково-педагогічних кадрів. Учасники зборів, обговорюючи доповідь президента НАН України академіка НАН України Б.Є. Патона, неодноразово зосереджували увагу на необхідності удосконалення системи підготовки наукових кадрів [10].

Порушена проблематика є складною та багатогранною як за напрямом прояву свого змісту, так і з огляду на існування чисельних напрямів в організації, наукових досліджень його позиціонування та розвитку. Приймаючи до уваги обмеженість обсягів цієї публікації ми зосередимо увагу лише на тих питаннях, зміст яких пов'язано з функціонуванням окремих елементів правового механізму державного управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів.

З метою забезпечення реалізації вимог та положень Закону України "Про вищу освіту" від 01 липня 2014 року № 1556-VII та відповідно до частини першої статті 19 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" Міністерство освіти і науки України (далі МОН) ініціювало громадське обговорення проекту Положення про порядок підготовки фахівців ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ) [3]. Така ініціатива МОН до змісту відповідного нормативно-правового документа обумовлена не стільки обов'язковістю проходження процедури громадського обговорення (консультацій з громадськістю), тобто дотримання норм Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики [8], скільки необхідністю опрацювання якісного нормативно-правового акту. Цілком очевидно, що надання представникам наукової спільноти можливості взяти участь в опрацюванні норм порядку підготовки фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук не лише забезпечує принцип відкритості та прозорості діяльності МОН в опрацюванні державно-управлінського рішення, а і створює передумови для удосконалення змісту (якості) запропонованого до обговорення нормативно-правового акту.

Запропонований до обговорення МОН проект Положення про порядок підготовки фахівців ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ) [9] (далі Проект положення) повинно змінити діюче на цей час Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів [6], а отже, і дискусія навколо предмету обговорення може бути розгор-

нута в контексті порівняння змісту відповідних документів. Крім того, слід прийняти до уваги, що в основу відповідних нормативно-правових документів покладено принципово різну за своїм змістом законодавчу базу (попередня та поточна редакції Закону України "Про вищу освіту"), що у свою чергу суттєво впливає як на масштаби розгляду порушеної проблематики, так і на її змістовну спрямованість.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Проблематика розвитку кадрового потенціалу в контексті забезпечення підготовки спеціалістів та удосконалення механізмів державного управління освітою, як елементу теоретико-методологічної основи кадрової політики, знайшла своє відображення у дослідженнях А.В. Власюка, В.Г. Гамаюнова, М.Ф. Головатого, Г.А. Дмитренка, М.І. Дробнохода, О.В. Дубровки, С.А. Калашникової, Ю.В. Ковбасюка, С.А. Коваленко, Н.М. Колісниченко, І.П. Лопушинського, В.І. Лугового, С.В. Майбороди, В.В. Остапчука, М.І. Панчука, О.В. Поступної, Л.П. Полякової, А.П. Рачинського, І.М. Сікорської, В.В. Толкованова та інших вчених. Разом з тим, не дивлячись на достатній рівень наукового опрацювання відповідної проблематики, питання вдосконалення механізмів державного управління сферою освіти, залишаються відкритими для подальших наукових розробок.

Дискусійними залишаються підходи до змісту механізмів державного управління розвитком сфери освіти та напрямів державного втручання у функціонування системи освіти як на державному рівні, так і на рівні окремих її елементів. У контексті порушеної проблематики, слід звернути увагу на питання державного регулювання процесу кадрового забезпечення системи вищої освіти та впливу на умови її ефективного функціонування. Одним з можливих об'єктів державно-управлінського впливу на розвиток якісної складової професорсько-викладацького складу є система підготовки кадрів вищої кваліфікації, у межах якої, питання вдосконалення норм порядку та умов вступу до докторантури набувають неабиякої значущості.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

З'ясувати можливості вдосконалення правового механізму державного управління якістю підготовки науково-педагогічних кадрів в частині конкретизації вимог окремих норм порядку та умов вступу до аспірантури, які були визначені у змісті проекту Положення про порядок підготовки фахівців ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ).

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У межах цієї публікації ми звернемо увагу лише на деякі з аспектів порушеної проблематики, а саме: на ті,

зміст яких пов'язано з можливістю удосконалення окремих правових норм запропонованого до обговорення Положення.

По-перше, у першому пункті загальних положень Проекту положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ) законодавець констатує той факт, що "нормативний строк навчання в аспірантурі (ад'юнктурі) становить чотири роки, протягом яких аспірант (ад'юнк) зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми ..., а також підготувати дисертацію на основі самостійно проведених досліджень та захистити її у спеціалізованій вченій раді вищого навчального закладу (наукової установи)" [9]. Виконання цієї вимоги аспірантом не завжди може бути забезпечено, адже час захисту дисертації визначає конкретна спеціалізована вчена рада, а отже, час між поданням дисертації до спеціалізованої вченої ради та захистом не є передбачуваним. Слід звернути увагу, що діючі на цей час норми Положення про спеціалізовану вчену раду, не встановлюють часові межі перебування дисертації у спеціалізованій вченій раді. Законодавець регламентує лише час попереднього розгляду дисертації, а саме: "попередній розгляд дисертацій у раді не повинен тривати понад два місяці для кандидатської ... дисертації з дня подання документів" [7], залишаючи невизначеним термін між прийняттям дисертації до захисту та безпосередньо самим захистом. Отже, запропонований до обговорення Проект положення, в частині прив'язування часу захисту дисертації до строку навчання в аспірантурі (ад'юнктурі) не є бездоганим.

По-друге, викладена у пункті сьомому загальних положень Проекту положення норма щодо обов'язковості підготовки та публікації аспірантом (ад'юнктом) не менше однієї статті в науковому виданні, яке включене до міжнародної наукометричної бази Scopus), є дискусійною. Предметом дискусії виступає позиція законодавця про можливість зрівняння статусу публікації, яка була розміщена у науковому виданні включеному, до наукометричної бази Scopus до статусу до публікації яка розміщена у виданні включеному до "іншої міжнародної бази, визначеної для окремої спеціальності Науково-методичною радою центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки на підставі подання відповідної науково-методичної комісії" [9]. Крім того, питання полягає у тому числі і у необхідності встановленні законодавцем вичерпаної та однозначної за своїм змістом норми, дія якої не змінюватиметься в залежності від суб'єктивних поглядів окремих осіб.

По-третє, у запропонованій законодавцем редакції переліку прав аспірантів і ад'юнктів, якій міститься у Проекті положення, не передбачено право на отримання високопрофесійного керівництва науковими дослідженнями. З одного боку, таке право може розглядатись в контексті прописаного у п. 1 відповідного підрозділу права на "отримання всіх видів відкритої наукової інформації і наукового консультування" [9], але, з іншого боку, слід прийняти до уваги різницю змісту роботи між "консультуванням" та "керівництвом". Отже, за нормою Проекту положення аспірант (ад'юнк) має право лише на консультативні послуги, що певним чином суперечить,

як нормам самого Проекту положення, так і нормам діючого на цей час Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів. Нагадаємо, що відповідно до п. 40 згаданого вище Положення "кожному аспіранту одночасно з його зарахуванням відповідним наказом керівника вищого навчального закладу, наукової установи призначається науковий керівник ... Науковий керівник аспіранта здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, контролює виконання затвердженого ним індивідуального плану та несе особисту відповідальність за якісне написання аспірантом дисертації" [6]. Крім того, слід звернути увагу на той факт, що задеклароване Проектом положення право на "участь у науковій діяльності кафедри, відділу, лабораторії, фахової групи вчених вищого навчального закладу" [9] може бути розглянуто і в контексті змісту обов'язків аспіранта (ад'юнкта).

По-четверте, пункт четвертий обов'язків аспіранта (ад'юнкта) зобов'язує останнього "у встановлений термін захистити дисертацію", що з огляду на відсутність регламентації часу перебування дисертації у спеціалізованій вченій раді, на що ми звернули увагу вище, обумовлює певну неузгодженість. Отже, аспірант (ад'юнк), навіть своєчасно подавши дисертаційну роботу до спеціалізованої вченої ради, ризикує порушити встановлені терміни захисту, що обумовить не виконання відповідного обов'язку.

По-п'яте, не зовсім зрозумілою є норма Проекту положення щодо можливості призначення рішенням вченої ради одному аспіранту (ад'юнкту) двох або більше наукових керівників з відповідним розподілом годин навчального навантаження між ними. Нагадаємо, що пункт 25 Проекту положення встановлює особисту відповідальність наукового керівника аспіранта (ад'юнкта) за якісне і вчасне виконання аспірантом (ад'юнктом) дисертаційного дослідження [9]. Отже, залишається незрозумілим яким, саме чином буде розподілена згадана вище відповідальність між декількома науковими керівниками. Крім того, аспірант (ад'юнк) може стати об'єктом уваги з боку представників різних наукових шкіл, наукові погляди у межах яких можуть не лише не збігатися, а і суперечити одні одним. Виникає ситуація за якої аспірант (ад'юнк) може бути дезорієнтований серед запропонованого різноманіття наукових традицій та практик їх розвитку.

По-шосте, досить неузгодженою відповідно до логіки свого змісту виглядає норма щодо визнання диплома магістра виданого іноземним вищим навчальним закладом. З одного боку, законодавець встановлює можливість участі таких осіб у конкурсному відборі (допуск до іспитів), а, з іншого — вчена рада відповідного вищого навчального (наукової установи) закладу може відмовити у визнанні такого диплому навіть за умови успішного складання вступних випробувань конкурсантом. Виникає ситуація за якої, не дивлячись на успішно складені іспити, конкурсанту може бути відмовлено у зарахуванні до аспірантури. Крім того, залишається незрозумілими умови вступу до аспірантури іноземних громадян, наприклад, в контексті визначення рівня володіння ними державною мовою.

По-сьоме, пункт шістнадцятий Проекту положення встановлює норму, відповідно до якої вищі навчальні

заклади (наукові установи), які здійснюють освітню діяльність на третьому рівні вищої освіти, зобов'язані отримати ліцензію. Серед мінімальних вимог до закладу освіти (наукової установи) законодавець визначає такі: кількість науково-педагогічних працівників з науковим ступенем здатних забезпечувати належну освітню підготовку майбутніх докторів філософії та керувати їх роботою над дисертацією; наявність матеріально-технічної та інформаційної бази, а також навчально-методичного забезпечення відповідної освітньо-наукової програми аспірантури (ад'юнктури) за спеціальністю; можливість забезпечення права аспіранта (ад'юнкта) на академічну мобільність. На нашу думку, кожна з цих вимог потребує на конкретизацію. Наприклад, законодавець вважає, що право на академічну мобільність може бути забезпечено наявністю "підписаних договорів між вищим навчальним закладом (науковою установою), де навчається аспірант (ад'юнкт) та іншими вищими навчальними закладами (науковими установами) про ведення спільної наукової діяльності ...". Разом з тим, цілком очевидно, що наявність підписаного договору не може розглядатися на рівні фактору "забезпечення права". Скоріше за все, відповідний договір є лише однією з обов'язкових умов, що регламентують можливість аспіранта (ад'юнкта) виконувати частину програми навчання (дослідження) в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі). Крім того, критерії кадрового забезпечення освітньої діяльності на третьому рівні вищої освіти також потребують на уточнення, тим більше, що серед умов відкриття докторантури (пункт 29 Проекту положення) відповідна норма є цілком конкретною: "докторантура відкривається... за умови наявності штатного доктора наук з відповідної спеціальності, який має вчене звання професора" [9].

ВИСНОВКИ З ЦЬОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Приймаючи до уваги вищенаведене можемо сформулювати такі висновки:

1. Проект Положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ) з огляду на порівняно вузьке спрямування не може вважатися тим нормативно-правовим документом, який за своїм змістом може у повному обсязі замінити діюче на цей час Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів. Це пов'язано насамперед з тим, що останній нормативно-правовий документ охоплює значно ширше коло питань. Таким чином, компетенція Проекту положення повинна бути розширена за такими основними напрямками:

— визначення мети функціонування аспірантури (ад'юнктури);

— конкретизація (регламентування) порядку відкриття аспірантури (ад'юнктури) з визначенням вимог до кадрового забезпечення освітньої діяльності вищими навчальними закладами на третьому рівні вищої освіти та кадрового забезпечення наукової підготовки аспірантів (ад'юнктів);

— конкретизація вимог до рівня матеріально-технічної та інформаційної бази вищих навчальних закладів

на базі яких планується підготовка докторів філософії, а також питань їх фінансового забезпечення.

2. Норми, які були запропоновані у межах Проекту Положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ) не є бездоганними та такими, які сприяють підвищенню якості підготовки відповідної категорії фахівців, а отже не лише можуть, а і повинні бути удосконалені. Окремі з напрямів удосконалення порядку та умов вступу до докторантури як елементу правового механізму державного управління якістю підготовки фахівців на науковому рівні вищої освіти були нами розглянуті у межах основної частини цієї публікації. Разом з тим, вважаємо за необхідне уточнити зміст окремих з них, а саме:

— норма Проекту положення щодо обов'язковості підготовки та публікації аспірантом (ад'юнктом) не менше однієї статті в науковому виданні, яке включене до міжнародної наукометричної бази Scopus потребує на удосконалення в частині доповнення переліку наукометричних та реферативних баз, наприклад за рахунок тих, які визнані Науково-видавничою радою НАН України [5];

— норма щодо обов'язку аспіранта (ад'юнкта) підготовки та захисту самостійно проведених досліджень потребує на уточнення основного результату навчання в аспірантурі (ад'юнктурі), тобто результатом повинно стати лише підготовка дисертаційної роботи та її подання на розгляд спеціалізованої вченої ради;

— норма щодо можливості призначення аспіранту (ад'юнкту) відразу декількох наукових керівників потребує на зміну свого змісту в частині забезпечення принципу єдиначальності, тобто зосередження повноважень щодо керівництва роботою аспіранта (ад'юнкта) у межах компетенції однієї особи.

Вищенаведені висновки, не вичерпують проблематики вдосконалення змісту норм Проекту Положення про порядок підготовки фахівців ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ), а лише створюють підґрунтя для подальшого розгортання наукової дискусії.

Серед перспективних напрямів в організації наукових досліджень слід виділити перш за все ті, зміст яких пов'язано з підвищенням ефективності використання та розвитку трудового потенціалу осіб, які успішно закінчили аспірантуру та захистили дисертаційну роботу. Крім того, досить цікавим напрямом в організації наукових пошуків щодо порушеної проблематики може стати обґрунтування необхідності включення до умов вступу до аспірантури (ад'юнктури) норми, зміст якої пов'язаний з наявністю у кандидата стажу практичної діяльності.

Література:

1. Відбулося перше публічне обговорення проекту "Концепція розвитку освіти України на період 2015—2025 років" [електронний ресурс] / Актуальні новини: 07.11.2014 // Міністерство освіти і науки України. — Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/actually/39537-vidbulosya-pershe-publichne-obgovorennya->

proektu-kontseptsiya-rozvitku-osviti-ukrayini-na-period-2015-2025-rokiv

2. Лукіна Т.О. Якість підготовки управлінських кадрів як основа поліпшення якості вищої освіти України / Т.О. Лукіна // Вища освіта України. — К.: Інститут ВО АПН України, Гнозис, 2006. — Додаток 3 (Т. 3). Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". — С. 136—142.

3. МОН пропонує на громадське обговорення проект Положення про порядок підготовки фахівців ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі ВНЗ (наукових установ) [Електронний ресурс] / Новини: повідомлення // Міністерство освіти і науки України. — Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/messages/42534-mon-proponue-na-gromadske-obgovorennya-proekt-pologeennya-pro-poryadok-pidgotovki-fahivtsiv-stupenya-doktora-filosofiyi-ta-doktora-nauk-v-aspiranturi-adyunkturi-ta-doktoranturi-vnz-naukovih-ustanov>

4. Нове керівництво МОН розповіло про першочергові кроки в освітній політиці [Електронний ресурс] / Актуальні новини: 04.03.2014 // Міністерство освіти і науки України. — Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/actually/29271-nove-kerivnitstvo-mon-rozpovilo-pro-pershochergovi-kroki-v-osvitniy-polititsi>

5. Перелік міжнародних наукометричних та реферативних баз даних [Електронний ресурс] / Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України: інформація про міжнародні наукометричні та реферативні бази даних // Національна академія наук України. — Режим доступу: <http://www1.nas.gov.ua/publications/news/Pages/25092013.aspx>

6. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів / Постанова Кабінету Міністрів України № 10 від 06.01.2010 р. // Офіційний вісник України. — 1999. — № 9. — С. 71.

7. Положення про спеціалізовану вчену раду / Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.09.2011 № 1059 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 78. — Ст. 2895.

8. Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики / Постанова Кабінету Міністрів України № 996 від 03.11.2010 р. // Офіційний вісник України. — 2010. — № 84. — С. 36

9. Проект Положення про порядок підготовки фахівців ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (ад'юнктурі) та докторантурі вищих навчальних закладів (наукових установ) [Електронний ресурс] / Зв'язки з громадськістю: громадське обговорення // Міністерство освіти і науки України. — Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/13902880-33/1420024077/>

10. Сесія загальних зборів Національної академії наук України, присвячена основним підсумкам діяльності НАН України та заходам з реалізації Концепції розвитку НАН України на 2014–2023 роки [Електронний ресурс] / Засідання, сесії: 08.04.2014 // Національна академія наук України. — Режим доступу: http://www.nas.gov.ua/text/pdfNews/Zagalni%20zbory_2014_www.pdf

www.nas.gov.ua/text/pdfNews/Zagalni%20zbory_2014_www.pdf

References:

1. Ministry of Education and Science of Ukraine (2014), "Was held the first public discussion of the draft "Concept of Education of Ukraine for the period 2015—2025 years", available at: <http://old.mon.gov.ua/ua/actually/39537-vidbulosya-pershe-publiche-obgovorennya-proektu-kontseptsiya-rozvitku-osviti-ukrayini-na-period-2015-2025-rokiv> (Accessed 20 April 2015).

2. Lukina, T. (2006), "Quality management training as a basis for improving the quality of higher education Ukraine", *Tematichnyj vypusk "Vyscha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do ievropejs'koho osvith'oho prostoru"*, Kyiv, vol. 3, pp. 136—142.

3. Ministry of Education and Science of Ukraine (2014), "MES offers a public discussion draft Regulation on the procedure of preparation of specialists degree of doctor of philosophy and doctor of science in graduate school (adyunktura) and doctoral universities (research institutions)", available at: <http://www.mon.gov.ua/ua/messages/42534-mon-proponue-na-gromadske-obgovorennya-proekt-pologeennya-pro-poryadok-pidgotovki-fahivtsiv-stupenya-doktora-filosofiyi-ta-doktora-nauk-v-aspiranturi-adyunkturi-ta-doktoranturi-vnz-naukovih-ustanov> (Accessed 20 April 2015).

4. Ministry of Education and Science of Ukraine (2014), "The new leadership MES talked about first steps in their education policies", available at: <http://old.mon.gov.ua/ua/actually/29271-nove-kerivnitstvo-mon-rozpovilo-pro-pershochergovi-kroki-v-osvitniy-polititsi> (Accessed 20 April 2015).

5. Natsional'na akademiia nauk Ukrainy (2013), "List of international scientometric and abstract databases", available at: <http://www1.nas.gov.ua/publications/news/Pages/25092013.aspx>

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (1999), "The provisions on the preparation of scientific and pedagogical staff", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 9, p. 71.

7. Ministry of Education, Youth and Sports of Ukraine (2011), "Regulations on specialized academic council", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 78, p. 2895.

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), "The order of the public consultation on the formulation and implementation of public policy", *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 84, p. 36.

9. Ministry of Education and Science of Ukraine (2014), "Regulation on the procedure of preparation of specialists degree of Doctor of Philosophy and Doctor of Science in graduate school (adyunktura) and doctoral higher education institutions (academic institutions)", available at: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/13902880-33/1420024077/> (Accessed 20 April 2015).

10. National Academy of Sciences of Ukraine (2014), "The session of the general meeting of the National Academy of Sciences of Ukraine, devoted to the main results of the NAS of Ukraine and measures to implement the concept of NAS of Ukraine in 2014—2023 years", available at: http://www.nas.gov.ua/text/pdfNews/Zagalni%20zbory_2014_www.pdf (Accessed 20 April 2015).

Стаття надійшла до редакції 06.05.2015 р.